

Vita nuova

Veseli je zastao na mostu iznad vodopada. Naviknuta zaglušujuća, gotovo gromoglasna tutnjava koju, kao i većina Gaštajnaca, često uopšte nije opažao, naizgled je odjednom popustila. Ulično osvetljenje na Salcburškom putu još uvek nije bilo popravljeno. Odjednom mu se sve sudarilo u glavi: *Canyonlands*¹ od pre četiri nedelje, onoga dana potpuno sam u divljini u *Maze*-distriktu, strah, Everet, vozač, nikako se ne vraća u kamp. Trenutak na kraju autopiste² Needles-a pre četiri godine kad je po prvi put osetio kako ga je nešto uvuklo, dovuklo u taj svet. Elizabetin kolaps u hotelu u Moabu tokom prvoga putovanja u SAD, razgovor s njegovim prijateljem Hansom Maksvaldom u *Gasthofu Post*³ posle njegovog dijafoto-predavanja o nekolicini nacionalnih parkova na jugozapadu SAD... Slike na stenama s kraja ekspedicije koje su ga pomele i istovremeno razbistrile... Nije li bilo čudno što ih je obojicu nezavisno jednog od drugog privuklo ka Canyonlands-u i što se mnogo preduzimljiviji Hans nije upinjao da ode u *Maze*? Uskoro će biti godina kako je ponovo sreo Hansa posle toliko godina. Njihov konflikt zbog Elizabete posle bezmalo četrdeset godina izgleda se konačno rasplinuo u ništa. Obojica su je poznavali, sad nisu hteli da opet prekinu kontakt. Hans, koji je od pre mnogo godina živeo u Tamsvegu, a i Veseli, obojica su je svečano uveravali da nisu uhvatili

.....

¹ Ova i sve ostale napomene prevodioca date su na kraju knjige.

koren u mestu gde su živeli. Njegov otac, bio je kazao Veseli, smrtno je bolestan, neće još dugo živeti, i već je počesto razmišljao gde bi se mogao skrasiti posle penzionisanja. Uvek iznova razmatrao je mogućnost da se za stalno spusti u dolinu, u Hofgaštajn, ovde gore mu je katkad sve bivalo pretesno.

Šok po povratku iz Jute: njegov otac u međuvremenu umro, kuća prazna. Pre ekspedicije bio je iz Moaba telefonirao doktoru Firštaueru u Gaštajn, očevu stanje je izgledalo nepromenjeno; posle nje, pre povratnog leta, nije se dala uspostaviti veza. Pokušao je da se seti gde se u *Canyonlands-u* mogao nalaziti onoga dana, ali bio je odviše uzrujan i iscrpljen od dvanaestočasovnog leta. Sledećeg jutra otišao je na groblje i u produžetku do Štajnmeca. Kad je po povratku kasno uveče ušao u očevu sobu, ona je bila prazna, kao i pre četiri nedelje mirisala je na kamforovo ulje. Uprkos kasnog sata nazvao je Firštauera; ovaj ga je izvestio da je otac umro od zapaljenja pluća koje se vrlo brzo razvilo. A zapravo je sve do kraja bio uveren da će gospodin trgovački savetnik živeti još mesecima. Sahranu je Firštauer organizovao zajedno s Ljudmilom.

Tek danas, dragi Hanse, bezmalo tri nedelje po povratku s puta, prilikom prelistavanja i čitanja debele hrpe *Salzburger Nachrichten* došao sam do sedamnaestog septembra i zgranut pročitao da si pre četiri nedelje umro. Potresao me je taj red u hronici u kojoj se svakoga dana donosi lista umrlih. Upitao sam se da li je moja sudbina da imam posla sa samim pokojnicima. Najpre moja majka, zatim prošle godine naša stara prijateljica Elizabeta, majka moje ćerke Hane, i naposletku, dok sam boravio na jugozapadu SAD moj

otac koji je već godinama bio teško bolestan, koji je želeo da umre, ali nije mogao da umre. Na kraju je još samo po vazdan sedeo u svojoj sobi koju je dao isprazniti sve do jedne fotelje i ormarića na kome su mu stajali medikamenti i čaša s vodom. Ceo dan je nepomično sedeo u naslonjači, sve dok ga negovateljica ne bi premestila u krevet. Od maja je jedva nešto i jeo. Nikada nije naročito držao do moje lekarske veštine, kad mu je bila potrebna lekarska pomoć, sve te godine se vozio do Bad Hofgaštajna. Pošto poslednjih godina nije davao da mu se podesi proteza, usta su mu bila gnojava. Basta. Bezuslovno je želeo da pristupim tom putovanju. Čak sam jednom pomislio: ne želi me prisutnog na svom pogrebu... Let do Salt Lake Cityja bio sam bukirao još s proleća. Od juna je ocu krenulo toliko loše da mu ni moj kolega kojega sam konsultovao nije davao više od četiri nedelje. Dragi Veseli, kazao je tada Firštauer, da vidimo kako će reagovati na aricept. Datum mog leta primicao se sve bliže i bliže, a očevo stanje se nije menjalo. Onda vest od Hane iz Montreala da se razvela od Hektora i da odnedavno ponovo radi na univerzitetu u Montrealu gde je, kao i njena majka, već jednom bila zaposlena nekoliko godina. Mala je dobro. Odlučio sam da još ne storniram let. Još uvek žalim, Hanse, što nismo zajedno preduzeli taj put. A sad ne mogu čak ni da ti pričam o njemu. Za dva meseca biće godinu dana od naše ponovnog viđenja posle toliko godina, kada si ovde u Gaštajnu držao dijafoto-predavanje a ja se na putu tamo okliznuo na zaleđenom trotoaru kod garaže i danima imao bolove u kolenu. Nad svojim predlogom, gotovo molbom upućenoj tebi, da mi sa svog narednog putovanja u SAD doneseš sa sobom video-film o *Canyonlands*-u, sada mogu još samo da se smeškam.

Dragi Hanse, bio je onomad kazao Veseli, kada je iznova zapeo o prag stražnje sobe *Gasthofa Post*, nije to ništa, samo moje koleno, na putu ovamo sam se okliznuo na zaleđenom trotoaru; moj meniskus, kao kod mnogo ljudi u našim godinama, nije u najboljem stanju. Svojim pacijentima sam u takvim slučajevima katkad savetovao operaciju... Kolega Vagner Kastl u Salzburgu specijalizovao se za to. Pri sedenju gotovo da boli više nego pri hodu. Ali, naravno, znamo da je uspeh takvih operacija sumnjiv... Koliko dugo si ordinirao pre nego što si pošao na put? Zašto ne ostaneš preko noći u Gaštajnu? Mogao bih ti ponuditi krevet u mojoj kući, mogao bi sebi da odabereš jednu od sedamnaest soba... Nimalo prijatna pomisao, čini mi se, sada u noći morati voziti u Salzburg po, sve do izlaska na autoput, zaleđenom drumu. Toliko se dugo nismo videli, ostani ipak... Ali Hans je odmahnuo glavom: sutra prepodne u gradu ima dogovorenu konferenciju za štampu. Poslednje u seriji ovih predavanja održaće se sledeće večeri u gradu.

Otkad sam onda, bio je kazao Veseli dok je Maksvald već iznova proveravao svoj mobilni, video plakate za tvoje dijafoto-predavanje polepljene po celom Bad Gaštajnu, bio sam kao naelektrisan jednom idejom, posebno kad si pri kraju predavanja najavio da ćeš sledeće godine opet putovati na jugozapad SAD i obići još nacionalnih parkova. U prvim mah sam čak bio razočaran što si fotografisao samo u popularnim nacionalnim parkovima, ali naravno, to je ono što ljudi žele da vide, kuda u unajmljenom autu možda i sami mogu da odu... Ako se zaputiš u *Nacionalni park Canyonlands*, bio sam zamislio, mogao bi tamo da snimiš film za mene... Doduše, i sam bih želeo u taj region parka, ali nisam siguran da li ću postići. Kao što sam već re-

kao, nameravam da u aprilu okončam praksu, zdravstveni fond mi je već odredio naslednika. Dosta mi je. Ne bih želeo da završim kao moj prethodnik Valner koji je pao mrtav na službenom pešačenju po planini. Znaš, kazao je tad, jedno vreme sam – pre mnogo godina – razmišljao da pokušam da dođem do ordinacije u Salzburgu ili Halajnu ili gde drugde u blizini grada. Inače sam mogao da prestanem već pre dve godine, ali pošto sam podneo svoj zahtev za penziju umrla mi je majka koja se starala o ocu i tako sam još malo produžio sa radom i brinuo se o njemu koji je bivao sve nepodnošljiviji. Znak demencije. Posle nekoliko meseci trebalo mu je dvadesetčetvoročasovno staranje. Prema meni je sve više razvijao neku odbojnost; ali mi se nikada nismo razumeli. Nisam mu učinio po volji da ga nasledim; vođenje hotela nije bilo ono čime sam bio zamislio da ispunim život. Ali najzad je popustio. Recepcija je premeštena na prvi sprat i tako je onda bilo dovoljno mesta za ordinaciju.

Dok se Veseli bavio Everettom Ruessom koji je tridesetih godina nestao na jugozapadu Jute (poštom je bila stigla poručena knjiga o Ruessu), o kome mu je više puta govorio Everet Kiš⁴, njegov vozač tokom ekspedicije, ponovo mu je pala na pamet nestala Monika pa je sklonio u stranu svezak s Ruessovim pismima, dnevnicima i fotografijama. Izgledalo je da se sećanje na Moniku konačno povuklo u udaljene kanjone njegovog mozga. Kasnije mu je palo na pamet da mu je Everet Kiš tokom njihovog putovanja pričao i o nekom mladom alpinisti kome je tokom teškog silaska u jednom udaljenom kanjonu – upravo u onoj oblasti – teška stena, koja je iznenada popustila, prikleštila ruku tako da nije mogao ni dole ni gore, i najzad

je uspeo da preživi samo tako što je posle dva dana i dve noći sebi podvezao podlakticu, odsekao je nožem i zbrinuo ranu, za šta mu je, kako je pomenuo Everet, trebalo pola dana. Ali, spasao se, pošlo mu je za rukom da se vrati u svet i u međuvremenu se navodno uz pomoć proteze već iznova penjao po liticama. Moj otac se, kazao je jednom tokom ekspedicije Everet, u svojim mladim godinama divio Everetu, i u nadi da će pronaći ma kakav trag propešačio je kanjone oblasti oko *Escalante River*-a u kojoj je Ruess poslednji put viđen. A kad sam se ja rodio, kao njegov prvenac, dao mi je ime Everet.

Opet mu je došao pred oči Hans Maksvald. Od pre nekog vremena ne oseća se najbolje, kazao mu je Hans kad su pre bezmalo godinu dana stajali na mrazu pred gostionom. Raduje se što se sledećeg dana održava poslednja prezentacija; posle toga će ga u bečkoj poliklinici pregledati njegov raniji kolega primarius Brojner. Onda će se javiti. Možda me jednom posetiš u Tamsvegu, bio je kazao Hans, pa ćemo zajedno napraviti jedno duže pešačenje.

Ali, od Hansa ni traga, ni glasa, onom prilikom ni adrese nisu razmenili a Veseliju je od proleća glava bila puna poslova vezanih za likvidiranje prakse i sem toga brinuo se za teško bolesnog oca, mada ovaj tome nije pridavao nikakav značaj. Nekoliko puta je pokušao da Hansa pozove telefonom jer su svakako bili razmišljali da dolazeće jeseni eventualno zajedno obiđu *Nacionalni park Canyonlands*.

Dakle, rekao je Hansu onda kad su iz *Gasthofa Post* izašli na ulicu i time u mrak, moja ćerka Hane živi u Albukerkiju. Najpre smo se Elizabeta i ja malo prestra-

vili – Hane je u Montrealu na tehničkom univerzitetu ipak imala mesto s izglednim mogućnostima za napredovanje – ali, onda, pošto smo je posetili pre neke četiri godine, bili smo oduševljeni Nju Meksikom, a njenog životnog saputnika nađosmo kao prihvatljivog. – Čudnovato kako pre tog puta u Nju Meksiko poslednjih dvadeset godina nikada nisam bio toliko zaista svestan da imam ćerku... Jesi li kad bio u Santa Feu? Nakon toga, tokom naša dva poslednja letnja putovanja u jugoistočnu Jutu, Elizabeti je nažalost veoma škodila vrućina. Moju praksu sam naravno mogao obustavljati samo leti na dve-tri nedelje. Hane i njen prijatelj Hektor vozili su nas do Velikog kanjona i u produžetku u jedno područje ogromnog nacionalnog parka na jugu Jute koje ni sami još nisu poznavali. Pre nego što mi je Monika, jedna prijateljica iz SAD, katkad je zovem svojim fantomom, pričala o Canyonlandsu, pre nego što sam se zakleo da se poduhvatim tog putovanja – jednom je čak bila nagovestila da bi želela da tamo otputujemo zajedno – već sam se bio gotovo pomirio s tim da s mojim naprslim desnim kolenom verovatno više neću moći da preduzimam takva putovanja.

Počeo je da provejava sneg, Veseli je bio stigao do kraja mesta. Bacio je pogled naniže, u dolinu, Hofgaštajn je bio zaogrnut omaglicom, razaznavao se samo crkveni toranj. Prethodno ga je pozdravio gospodin srednjih godina, gurajući bicikl, elegantno tamno odelo, štikaljka na levoj nogavici, nije izgledao kao meštanim, ali kako bi drugačije poznavao Veselija? Više nisam vaš gospodin doktor, pomislio je, ali ta doktorska titula će mi ostati zauvek, s tim se moram pomiriti. Nezgodno je bilo što je sada, u mirovini, posle putovanja, bio isto

onoliko uznemiravan, katkad čak progonjen kao svih prethodnih godina. Štaviše: otkad se vratio iz Jute život mu se izgleda najednom sasvim zbrkao. Morao je da odluči šta će s roditeljskom kućom. Gradonačelnik mu je prišao pre nedelju dana: Dragi doktore Veseli, kuća Vam sad očigledno više nije potrebna – a mi već godinama tražimo nekretninu za naš planirani starački dom, dom za seniore kako se to sada kaže, više očitito niko ne želi da bude star.

Onomad na jugozapadu Jute, u oblasti *Dollhouse* Nacionalnog parka Canyonlands, mnogo sati potpuno samom u divljini, odnekud mu je došlo kako je Austrija toliko beskrajno daleko da mu je jedva uspelo da se premesti ovamo, i sad mu se činilo bezmalo neverovatno da bi se ikad mogao ponovo vratiti. A kada je posle ekspedicije ostao još deset dana u Moabu, zaista je jednom razmišljao da ostane, da ostatak života potroši u pešačenju kroz oblasti tog nacionalnog parka. Uvek iznova činilo mu se da se nikad u životu nije osećao tako dobro kao u toj oblasti. Kako je glasila viza, u SAD je mogao da ostane tri meseca. Otkad je boravio na jugozapadu više nije osećao koleno. Da kupi polovni džip? Imao je kreditnu karticu, znatna penziona suma biće mu doznačivana iz meseca u mesec... Niko ne bi dokučio da ilegalno boravi u ovoj zemlji, sem ako bi pruzrokovao saobraćajni udes ili bio napadnut. Povoljna okolnost – u slučaju da naposletku ipak poželi da se vrati – bila bi to što je ulazni pečat u njegovom pasošu bio nejasno bled i rastrljan i jedva da se mogao dešifrovati.

Kad su onomad, mesecima posle njihovog zajedničkog američkog putovanja na jugozapad SAD, jednom

preko telefona razmenjivali utiske, otada su već bile prošle tri godine, lepo raspoložena Elizabeta pomenula je kako se u *Needles*-u, blizu krajnje stanice autopiste, on pognuo nosom prema napred, čučao je na stenovitoj zaravni iznad isušenog malog kanjona, i izgledao je kao da nešto hoće da *nanjuši*. Morao je tada da se nasmeje. Šta li se tada dogodilo kada je gledao dole u mali kanjon, bolje rečeno u *creek*, jedan u praistoriji isušeni vodeni tok, na usku stazu između zakržljalih grmova s izuvijanim, nadzemnim korenjem, i pre svega preko na suprotnu padinu gde se ta staza negde poviše gubila? Mesecima mu to nije izlazilo iz glave, i otada je u njemu živela neka bezimena čežnja.

Da, u *Needles*, kuda su ih oboje vozili Hane i Hektor, ukupno petodnevno putovanje od Santa Fea gde su prethodno proveli dve noći. Posle obilaska *Grand Canyon*a i *Monument Velleya* odvezli su se učetvoro uzbrdo u Jutu, pa su prenoćili u *Mexican Hatu* i sledećeg dana u *Bluffu*. Nakon toga išlo se u pravcu *Moaba*. Kad su posle višečasovne vožnje par stotina metara pre *Monticella* uz ivicu puta ugledali grb nacionalnog parka, nagovorili su Hektora da skrene ka *Needles*-u, u istočni deo *Nacionalnog parka-Canyonlands*... Posle dobrih pola sata vožnje prva atrakcija: *Newspaper Rock* gde su indijanski preci na jednoj kosoj litici u davna vremena za saplemenike urezivali, dan-danas vidljive, vesti. Nažalost, litica je tu i tamo bila oštećena. Turisti su svojim napadnim zagrebotinama bogzna kome hteli da pokažu da su bili ovde. Posle nekoliko daljih časova vožnje, nakon kraćeg zadržavanja kod jedne rendžerske stanice asfaltni kolovoz se završio. Pešačili su još jednom peskovitom, delimice

kamenitom stazom, čudeći se – kao jedini posetioci – prstastim, gljivastim, katkad zaista iglasto uobličanim redovima formacija stena. U ispresavijanom prospektu koji im je uručio park-rendžer, video je da u toj gigantskoj oblasti postoji bezbroj pešačkih puteva i staza; susedni veći kanjon zvao se *Elephant Canyon*. U njemu je rasla želja da jednom ovde s rancem i putnim štapom provede nekoliko dana u pešačenju.

Onda se jednu deonicu peo sam, sve dok se na nizbrdici kanjona i ta staza nije završila. Tim obronkom bih, pomislio je, kosim spustom lako mogao sići do uskog puteljka na dnu, mogao bih se popeti na drugu stranu i videti kakvi će mi se vidici odozgo otvoriti, pre sve vidici na one skurilne gljivaste stene koje su, kao u isprojektovanoj formaciji, sa visine platoa izgledale kao naspramno postavljene. Najednom je bio dospao u neko neobično stanje. Još uvek se oseća duh starih Indijanaca, uobrazio je. Činilo mu se kao da s one strane tog kanjona leži obećana zemlja. Ščepala ga je neka žudnja da se na turu spusti u verovatno od večnosti osušeno kamenito korito reke pa da na drugoj strani isprati stazu u kanjonu koja je vodila oko gljivastih stenovitih monumenata i onda nestajala iz vidnog polja. Hektor nije gajio nikakve simpatije prema tim *znamenitostima*, uopšte prema oblicima predela. Čak ni opsedani Veliki kanjon jedva da je na njega ostavio neki utisak; u svakom slučaju, tamo nije bio prvi put. Veselija su fascinirali pogledi u bezdanu dubinu, u daljinu; nikada još nije doživeo takvu grandioznu prirodnu predstavu. Ali, tokom vožnje u pravcu Moaba najednom je pomislio: u životu više ne moram da posetim Veliki kanjon, pre onu prostranu pustinjsku oblast Monument valley u kojoj smo se

samo kratko zadržali jer je Hektor izgubio strpljenje i zapeo da vozi dalje.

Hane je dozivala Veselija, bio se probudio iz neke vrste transa, još uvek u čučnju na ivici stene. Već je kasno, vikala je, moramo nazad ka Moabu. Posle je kod kuće video na karti da su se vozili do *Big Spring Overlook*-a; sasušeni *creek* zvao se *Squaw Flat*; naspram njega nalazila se i Squaw-Butte; piramidasti ostatak jedne više sedimentne strukture. Oblast Needlesa, čitao je, Indijanci su naseljavali najmanje dve hiljade godina.

Moab, užareni pakao... Hane ga je bila upozorila. Iako se prilikom njihovog dolaska već bližilo veče, počeli su da se znoje u foajeu. Slučajno tamo sretoše Hektorove prijatelje iz Albuquerquea koji su tu hteli da prenoće na putu do Salt Lake Cityja; Anabel i Karl nagovorili su ih da s njima još pre mraka i večere razgledaju manji nacionalni park *Arches* koji leži samo nekoliko milja severoistočno od Moaba. Rekoše da su Arčiz obišli tokom svadbenog putovanja i da otada svake jeseni prošpartaju taj neiscrpni pejzažni raj. Ana ih je izbavila iz hotelske sobe u kojoj je, dok se Veseli malo ispružio na krevetu, otkazao klima-uređaj. Elizabetta ga je probudila, prepala ga je njena zarumenela glava. Kad je otvorio ulazna vrata, unutra je prodro toliko vreo talas da se uplašio da će se ugušiti, pa je, brzo odlučivši, telefonom pozvao Hanu. Dok je inače slabo marrio i samo odmahivao glavom na šašav običaj da se za stolovima restorana servira ledeno hladna voda, sad je bio zahvalan za veliki kontejner s kockicama leda koji je u svakom hotelu stojao na hodniku; s nekoliko komadića leda, uvijenih u maramicu, hladio je Elizabetino čelo. Anabela – koja je već više puta boravila

u tom hotelu – reklamirala je na recepciji i u roku od deset minuta mogli su se useliti u drugu sobu.

Sledećih nedelja i meseci uvek je iznova morao da misli na Needles. Nije mu pošlo za rukom da odgonetne zašto su u njemu toliko naglašenu žudnju probudili taj odronjeni rov i vidici s njega. Šta li se nalazilo u onoj oblasti, šta bi ugledao na naspramnoj uzvisini? Onomad je, pre povratka, u turističkom birou u Moabu kupio sve što su imali o Nacionalnom parku *Canyonlands*: jedan DVD (nažalost posvećen uglavnom vožnjama gumenim čamcima po Coloradu), geografske karte, razglednice, brošure s – kako je posle, kod kuće, primetio – predlozima tura za mauntin-bajkere; područje oko Moaba, čitao je, centar je za maunt-bajking na severozapadu SAD. Od pomoći je pre svega bila geografska karta, i to ne džinovska, cele Jute, nego besplatna o Nacionalnom parku Canyonlands; iz nje je saznao da se on sastoji iz tri dela: *Island In The Sky*, *Needles*, i *The Maze*.

Uvek iznova bi se kod kuće onda uveče savijao nad geografskom kartom i sledio putanju njihove vožnje u *Needles*. Jedna tanka isprekidana linija pokazivala je kuda su još šetali nakon izlaska iz kola. Video je da je Colorado bio blizu, otprilike četiri i po kilometra u vazdušnoj liniji, dakle, lako dosežno pešice. Oblast s one strane reke zvala se *The Maze*, a kroz *Maze-District* protezali su se pešački putevi. Jedno područje te oblasti zvalo se *Land Of Standing Rocks*. Ne znajući zašto ta je oblast sad za njega postala od velikog značaja. U vodiču koji je doneo sa sobom pročitao je takođe da je *The Maze* najzabačenija i najdivljija oblast Nacionalnog parka i verovatno čitavih SAD. U obla-

sti nije bio ucrtan nijedan asfaltni put. Naposletku je na jednom mestu na karti otkrio isprekidanu liniju iz *Needles*-a kroz reku Colorado preko u *The Maze*. Premerio je rastojanje lenjirom i razmišljao da li bi bilo moguće iz krajnje tačke puta u *Needles*-u peške dospeti u zemlju štrčećih stena. I pitao se koliko je u normalnim prilikama jaka rečna struja. Na karti su u oblasti *Needles* bile ucrtane *unpaved roads for 4-wheel-drive-vehicles*.

Na mestu gde se na naspravnoj strani reke Colorado s njime sjedinjavala Green River bio je ucrtan jedan *Confluence Overlook*. Ipak, uvek iznova njegove oči su s one strane Colorada tražile zemlju *Standing Rocks*; sledio je isprekidane linije pisti i konačno na zapadnoj ivici karte dospeo do rendžerske stanice po imenu *Hans Flat*, jedine nadaleko i naširoko. Put koji je iz centra *Maze*-a uskim zavojima vodio naviše do rendžerske zgrade zvao se *Flint Trail*. Polako je sticao i predstavu o geološkom sastavu nacionalnog parka koji se nalazio u oblasti visoravni Colorada koja se prostirala s juga iz Vajominga, od Roki Mauntinz pa naniže sve do Arizone. Moab je na 1300, *Land Of Standing Rocks* na 1700 metara nadmorske visine. Iz vodiča koji je doneo sa sobom znao je da se za vožnju u *The Maze* sa sobom mora poneti sve, pre svega dovoljno pijaće vode, ne postoji nijedna prodavnica, nikakav smeštaj, i ne sme se ništa ostaviti za sobom, ni mrvica.

Posle onog prvog putovanja na jugozapad SAD pre četiri godine pokušao je da na Internetu pronade nešto upotrebljivo. Nekoliko godina pre toga, pošto je u svojoj ordinaciji bio instalirao priključak na mrežu,

zadao je pretraživaču pojam JEAN PAUL⁵, čiji je roman Dr Katzenbergers upravo te večeri čitao. (Knjižar Kicmiler mu je za rođendan bio poklonio jedno lepo staro izdanje.) Nakon toga pojavilo se nekih trideset strana o Žan Pol Belmondu, i u prvi mah više uopšte nije želeo da se petlja s Internetom. Ovoga puta je zadao traženu reč *Land Of Standing Rocks* i pojavilo se nepregledno mnoštvo informacija. Očigledno je u SAD postojalo mnogo oblasti s tim imenom. Između ostalog dospelo je u turističku ponudu jedne firme u Solt Lejk Sitiju specijalizovane za ekspedicije u Nacionalni park Canyonlands, pa je tipnuo da mu se putna ruta izrazi na nemačkom posle čega se pojavio groteskan prevod. U svakom slučaju na stranicama je tada bilo i nekoliko ilustracija u boji. Pre svega pažnju mu je prikovala jedna fotografija: reč *Chiemney Rock* bio je sreo već na geografskoj karti. No sad ju je imao i uprizorenu, naizgled radilo se o jednoj od *stojećih stena* u *The Maze*-u. Kamenjar je napre štrčao piramidalno uvis, a od sredine se struktura sužavala u nepravilni oblik cevi; zaista se moglo pomisliti na neku vrstu kamina. U podnožju stene – unaokolo pustinjnski krajolik s razbacanim niskim grmljem – na kamenju su pored svojih ranaca sedela dva pešaka u šorcevima i s belim maramama na glavi. Na plavom nebu zdesna dva preteća oblaka. Jedna ideja učinila mu se upravo zavodljivom: kupiće sebi jedan od onih gigantskih novih televizora, ubaciće u uređaj DVD sa snimcima *The Maze*-a koji će mu možda Hane pribaviti i gledaće taj krajolik koliko mu se hoće...

Nekoliko dana kasnije kod frizera mu je iznebuha sinulo da bi se putovanje u *The Maze* moralo rezervirati daleko unapred, pa je kod kuće pozvao telefonski

broj agencije Bila Endersona čiju je adresu pronašao u onom ispresavijanom prospektu. Želeo je da pita da li bi bilo moguće džipom se iz Needlesa u ranu zoru odvesti blizu Colorada, odande s rancem punim flaša vode pešačiti stazom sve do obale, preplivati preko, popeti se uzbrdo do *Campground-a Dollhouse* i odatle ići, odoka, šest kilometara do početka doline *The Land Of Standing Rocks*. A posle pauze za ručak nazad do Chiemney Rocka, pa naniže do Dollhousea i Spanish Bottoma, pa onda preplivati reku...

Noću se opet našao u *The Maze*-u. Ali drugačije nego u septembru, u *noćnom* lavirintu. Tokom sumraka sedeo je na jednoj kamenoj cokli u *Horseshoe Canyon*-u i čekao Evereta koji je satima pre poželeo da obiđe jedno udaljeno mesto sa živopisom na kamenu. Jedan stenoviti sloj zajedno sa živopisom, jedna široka ploča, odvojila se od visoke litice iznad njega. Rumorenje i škripanje, kao kad počinje da puca led kakvog jezera. Pobegao je saplićući se, okrenuo se. Sve se raspuklo o dno kanjona, po mirisu je osetio kako se širi prašina, i od toga se probudio. Petnaest do četiri. U rano veče sedeo je za pisačim stolom i bio je počeo – pošto mu početak zapisa nije pošao za rukom – da opisuje kraj ekspedicije, silazak u kanjon, a onda je ipak zgužvao odštampane listove. Davno je prošlo otkako je bio nešto napisao. Nameravao je da počne s dnevničkim beleškama pa da onda pisanje prevede u pravcu putovanja. Katkad bi pokušao da kaže, *našeg* putovanja, jer mu je Monika tokom onih dana zaista ponekad bila živo prisutna. U stenovitoj divljini s vremena na vreme je uobražavao da oseća njeno prisustvo. I pre svega: bez Monikinog navalitog upućivanja on bi doduše – preko Hane – stigao do Novog Meksika, Velikog

kanjona i svega što je Hane još želela da mu pokaže, ali nikad ne bi došao na ideju da zamoli Hane da voze i u Nacionalni park Canyonlands. Njegov budući život je sad imao široki prostor. Od pre pola godine više nije ordinirao; ali, ako je nekom hitno bila potrebna pomoć bio je tu. Kuda s onolikim rakijama u garaži koje su se s godinama nakupile, flaše koje su mu siromašni seljaci katkad tutnuli u ruke umesto honorara? Među njima verovatne i takve s domaćom oskoruševačom koja se narodskim jezikom označava kao najbolji lek.

Kad je bio mlad, planine mu nisu ništa značile. Tada je u svojim godinama učenja pokušao da piše, pesme, zapise, skurilne susrete s hotelskim gostima, kasnije s pacijentima i lekarima u bolnici... A sad je iz dana u dan odlagao da započne izveštaj o putovanju u nacionalni park. Tokom povratnog leta u polusnu je jednom zamislio kako mora da ustroji taj putopis. Ali kad je pre nekoliko nedelja to pokušao, postalo mu je jasno da se zamisao i relizacija široko razilaze. Čim se vratio kući hteo je da započne putopis, dok su mu utisci još sveži, ali malobrojne stranice bile su toliko razočaravajuće da se u prvi mah obeshrabrio. Najednom mu se opirala ideja da tok te petodnevne ekspedicije stavi na papir od njenog početka do kraja. Svaki put kad se setio putovanja, u glavi mu se ništa nije nadovezivalo na to. Slike sećanja iz odlaska mešale su se sa slikama iz povratka, sa slikama boravka u *Dollhouse*-u, ili s onima u vožnji duž *Millard Canyon*-a ili u *Island In The Sky*. Sve je to bilo neko čudovišno jedinstvo. Jednom se pitao dokle bi stigao s pisanjem da je tada u svojim godinama učenja, kad je bio upoznao Mariju Citrauer⁶, nastavio da piše umesto što je studirao medicinu, kako je to želeo njegov otac, pošto se

tvrdoglavo opirao da postane hotelijer; od malena je mogao da posmatra kakav je život imala njegova majka koja je pored rada na prijemu, u kuhinji i drugoga bila zadužena i za poslovno knjigovodstvo. A onda svake pozne jeseni višenedeljni radovi na renoviranju i proširivanju. (Već je otac od svoga oca bio primoran da vodi porodični hotel. On je posle svih tih godina vrlo rado vodio glavnu reč za stalnim stolom hotelijera. Mnogo radije bi postao odgajivač konja, konji su ga od detinjstva najviše zanimali.) Majka je verovatno opstajala samo uz pomoć svojih malih flašica *jegermajstera*; zlopatila se od kad pamtim. Njegove pesme i mali prozni radovi nisu mu se činile ništa lošijim od Marijinih – ona je ipak dobila jednu od najuglednijih književnih nagrada, Traklovu nagradu, i mladi Tomas Bernhard je blagonaklono recenzirao njene pesme. Kasnije, kad se otac pomirio sa svime i pustio ga da – pošto je dobio ugovor sa oblasnim zdravstvenim fondom – majci za ljubav uredi ordinaciju u zgradi, Veseli je često odlazio u Marijinu kafanu i ćaskao s njom, ali ona tad više nije još dugo živela.

Bio je zamislio da dospe u srce *The Maze*-a; to su sprečile nepovoljne vremenske prilike i druge okolnosti, ali iz dva pravca se veoma približio centru tog grandioznog lavirinta i, s druge strane, na kraju je video nešto o čemu pre pristupanja putovanju nije imao pojma: preistorijske živopise na kamenu *Horseshoe Canyon*-a. Naknadno posmatrano, možda bi vožnja do *Maze Overlook*-a ipak bila moguća, ali dok se on, što su dublje prodirali u nacionalni park, osećao sve bolje, njegovom vozaču Everetu sve više su škodili štrapani ekspedicije. Delovao je nesigurno, verovatno je katkad to i bio. Za jednu takvu vožnju po kamenim

pistama, koje su mestimice bile jedva šire od širine traga automobila, s dubokim ponorima na suvozačkoj strani, preduslov je bila ekstremna koncentracija. Povremeno, kad bi Veseli sad uveče raskopčao kaiš oko pojasa pantalona, setio bi se Evereta: kako je ovaj tokom vožnje u teškom centralnom području ovde onde zaustavljao auto, izvlačio kaiš iz pojasa i njime odmeravao širinu kamene ploče koju je valjalo preći; širinu automobila je očito znao napamet.

Jedna jutarnja radijska vest o starom provincijskom lekaru iz Kornojburga koji je pronađen mrtav u šumi navela ga da pomisli na knjigu Hermana Broha, roman koji nikad nije pročitao čiji je glavni lik kako izgleda stari seoski lekar. Koliko li je vremena prošlo otkad je iz ormana knjižara Kicmilerera izvukao knjigu koja je izgledala kao nova? Prva rečenica, u kojoj se japripovedač označava kao stari seoski lekar, pobudila ga je da ponese sa sobom knjigu. Prepodne ju je tražio u svim sobama u kojima su stajale knjige. Morao je da se pomiri s tim da je više nema. Može biti, razmišljao je, da je prošle godine dospela među knjige za koje je bio siguran da ih više neće čitati pa ih je dao Kicmileru koji ih je odneo svojim kombijem. Brohov roman mu je, kao neka vrsta talismana, godinama ležao na radnom stolu u ordinaciji, između svih mogućih uređaja, blokova recepata, kutija medikamenata i papira. Nekoliko puta ju je poneo sa sobom u dnevni boravak da bi je čitao, ali bi se svaki put uveče osetio preumornim i ma kad je onda verovatno ugurao knjigu u neku od policu u predsoblju. Već se često pitao zašto više ne čita. (Svaki put kad bi došao u grad, pomislio je, kupio bi nekoliko knjiga kao da je već dovoljno imati ih da stoje u polici. Još više je žalio što više ne može da pre-